

avaluació educació secundària obligatòria 4t d'ESO

ENGANXEU
L'ETIQUETA IDENTIFICATIVA
EN AQUEST ESPAI

CURS 2017-2018

competència

lingüística:

aranès

INSTRUCCIONS

- Entà hèr era pròva escriu damb boligraf.
- Aquesta pròva a diferenti tipas de qüestions:
 - Era majoria les as de respòner marcant ua X ena caseta corresponenta ena huelha de responses. Sonque i a ua resposta corrècta entà cada qüestion. Se t'enganhes, as de raiar tot eth carrat e tornar a marcar damb ua X era resposta corrècta. Entà tornar a marcar coma corrècta ua resposta que ja auies raiat, l'as d'encerclar.
 - Es qüestions 20, 24 e 26 les as de respòner en quadèrn.
- Non hèsques a servir cap de corrector (liquid, cinta...).
- Quan acabes, non te descuedes de respòner ara qüestion que trobaràs ena huelha de responses.

TÈXTE 1

Lieg aquest tèxte damb atencion e triga era responsa corrècta a cada qüestion.
Marca-la ena huelha de responses.

UN MAITIN ENA VAL D'ARAN

Martin, eth crambèr dera tauèrna, shugue eth mostrador damb un drap plapat. Eth bar lo daurís toti es dies tàs ueit deth maitin, entà que i beuen eth sòn cafè es sies numèros dera Policia Nacionau que tot soent meten un pòst de contròtle fronterèr ath cant deth supermercat de Les, a sies quilomètres dera frontèra, entà impedir era entrada d'illegaus en coche des de França: son es sòns prumèrs clients. Tàs nau, encara que cada còp mès tard perque li còste gèsser deth lhet ath maitin, ei Lis, que s'encuede dera soleta libreria deth pòble, qui s'apròpe en mostrador tà demanar-li eth cafetet mentres se heiregue es mans perque eth clima dera val non ei cap bric eth madeish qu'eth deth Paraguai que deishèc hè quinze ans. Tàs dètz sòl arribar Eric, coishejant damb aquera malaïda artritis, que li ataque ua cama, era esquèrra; er agent rurau que dèishe eth sòn tot terren damb er escut deth Conselh Generau d'Aran deuant deth comèrç e damb qué patrolhe dempús es bòsqui ara recèrca de braconaires. Dempús arriben es hemnes qu'amien as mainatges tar estudi que i a ar aute costat de Garona, que son soletes e se sètien ena terrassa se hè solei, un grop d'amigues qu'apure eth temps enquia qu'ei era ora de dinar e an de fichar en casa sua, e ua joena veuda damb eres, de qui en son geloses entre arrirs. Mès aué es hemnes non i vien cap perque non hè solei.

Ar aute costat dera plaça, ena panaderia, i é Isa, era panadèra, ua hemna magra, petita e activa. A uns uelhs grani e vius que semblen encara mès gròssi dejós des lunetes que jamès dèishe e regessen ena sua cara petita e alongada. Ei prima de tant de nèrvi. Daurís eth sòn negòci en ua des cantoades deth Carrèr Major. Cada dia tàs sèt deth maitin Isa naute era persiana, quan son pògui es que s'aventuren a gèsser de casa sua e repartís eth pan gessut deth horn que ges der obrador deth carrèr d'Arnan, es ensaïmades, es croissants e es palmères croishentes. A ua rialha franca e tostepm ei de bon umor. E parle a ua grana velocitat en aranés, castelhan, catalan o francés segontes sigue era nacionalitat de qui entre.

Era panaderia ei com un petit comèrç e un locau social per a on passe tot eth pòble e se parle des nauetats deth dia. I a lèit, cafè, sucre, ueus de garia deth pòble, iogorts de casa, pizzas, òli e begudes. Tanben hè pastissi d'aniversari per encargue. Despenge eth telefòn Isa, parle damb er obrador qu'ei en carrèr Arnan, dus mès ensús, e en ora e mieja eth client a eth sòn pastís personalizat. Ena panaderia non se lance arren. Era pastisseria que sobre d'un dia tar aute se hè a tròci e se met en ua plata de carton ara man deth client qu'entre en locau e arregrais eth detalh e crompe mès motivat.

—Bon dia, senhor, qué vos cau?

Eth client ei nau en pòble. Non lo coneish. Un tipe gran, entre cinquanta e seishanta ans, cara ennerida per ua barba de dus dies sense rasurar e uelhs blus de guardada pasibla. Vestís camisa escura sense manges, pantalon militar verd oliva e sandàlies que dèishen veir uns pès de dits castigadi. Bèth un que non sent eth hered en mes d'octobre.

—Ua barra de pan —demane en castelhan.

Era panadèra càmbe de seguit er idiòma. Com es cinc cents abitants deth pòble, mestrege indiferentament aranés, catalan, castelhan o francés damb era madeisha fluïditat e naturalitat.

—Bagueta o pan de lenha? — li demane en castelhan.

—Pan de lenha. Guaire ei?

—Nauanta... centimes, non euros. —E se n'arrís soleta.

Er òme dèishe dessús deth mostrador, a on ei era caisha registradora, un euro, remasse eth cambi de dètz centimes e eth pan e se dirigís cap ath carrèr, mès s'arture en arribar ena pòrta quan era panadèra li demane quauquarren.

—Qué? De vacances?

Er òme vire bèth shinhau eth cap damb ua rialha.

—Non sò de vacances. Viui en pòble.

—Ah. E com ei aquerò?

—M'agrade aquest cornèr; ei polit e tranquil.

—Entà nosati dilhèu massa tranquil.

José Luis Muñoz, *Cazadores en la nieve* (tèxte adaptat)

TÈXTE 1

1 Quini son es primèrs clients deth bar?

- a. Lis.
- b. Eric.
- c. Martin.
- d. Era Policia Nacionau.

2 Lis trabalhe ena...

- a. panaderia.
- b. frontèra.
- c. tauèrna.
- d. libreria.

3 D'a on ei Lis?

- a. America.
- b. Euròpa.
- c. Africa.
- d. Àsia.

4 Quina des següentes afirmacions sus es mairs des mainatges der estudi ei era corrècta?

- a. Son eroses.
- b. Non les agrade eth solei.
- c. Totes trabalhen en Vielha.
- d. S'estimarien mès non èster maridades.

5 Un "obrador" (soslinhat en tèxte) ei...

- a. eth locau a on se premanís eth pan.
- b. un treballador dera panaderia.
- c. eth repartidor dera panaderia.
- d. un lòc a on se hèn òbres.

6 Ena proposicion "Era pastisseria que sobre se hè a tròci e se dèishe en ua plata que s'auferís ath client qu'entre en locau", indica en quin des següents casi s'an metut en plurau totes es sues paraules.

- a. Es pastisseries que sobren se hèn a tròci e se dèishe en ua plata que s'auferissen as clients qu'entren enes locaus.
- b. Es pastisseries que sobren se hèn a tròci e se dèishen en ues plates que s'auferís as clients qu'entren enes locaus.
- c. Es pastisseries que sobren se hèn a tròci e se dèishen en ues plates que s'auferissen as clients qu'entren enes locaus.
- d. Es pastisseries que sobren se hèn a tròci e se dèishen en ues plates que s'auferissen as clients qu'entren en locau.

TÈXTE 1

7 En quin orde apareishen en tèxte es següents personatges?

A.

Client nau

B.

Agent rurau

C.

Isa

D.

Lis

- a. D → A → C → B
- b. D → B → C → A
- c. B → D → C → A
- d. C → B → A → D

8 Marca damb una X, ena huelha de responses, s'es proposicions següentes son vertadères (caseta a) o fausses (caseta b).

- 8.1 Aué s'a reünit un grop d'amigues ena terrassa deth bar.
- 8.2 Ena panaderia tanben venen crespèths.
- 8.3 Eth nau client d'Isa semble que non a hered.
- 8.4 Isa parle quate lengües.

9 Guairi abitants deth pòble, segontes eth tèxte, parlen aranés?

- a. Quauqu'uns.
- b. Un tèrç.
- c. Era mitat.
- d. Toti.

10 Eth client dera panaderia a vengut tath pòble tà...

- a. caçar.
- b. viuer-i.
- c. trabalhar.
- d. hèr torisme.

11 Indica quina des següentes formes verbaus ei era adequada entà concludir de forma corrècta era següenta proposicion:

Era dependenta demanèc ath client qué _____ tà esdejoar.

- a. volie
- b. volerà
- c. volesse
- d. auie volut

12 Indica quin ei eth títol mès adequat entath tèxte:

- a. Eth comèrç.
- b. Se hè de dia.
- c. Un nau vesin.
- d. Es rotines des vesins.

13 Quin tipe de tèxte NON trobam en aquerò qu'as liejut?

- a. Descriptiu.
- b. Expositiu.
- c. Narratiu.
- d. Dialòg.

TÈXTE 2

Lieg aquest tèxte damb atencion e triga era resposta corrècta a cada qüestion.
Marca-la ena huelha de responses.

ES PROCÈSSI DE GENTRIFICACION E TORISTIFICACION

Enes darrèri ans quauques ciutats experimenten damb molta fòrça procèssi de **gentrificacion** e **toristificacion**, dus fenomèns sociaus desconeishudi hè sonque un temps entara grana majoria, mès qu'aué en dia s'incorpòren en nòste vocabulari.

Era *gentrificacion* ei eth procès de cambi que patissen es ciutats quan enes barris populars e mès barats i comence a víuer gent damb un poder de croma mès naut e s'inicie un periòde de restauracion e milhora des edificis de manèra que n'augmente era valor, non sonque der abitatge, senon dera zòna en generau. Aquesta patís ua totau transformacion sociau, culturau e economica (de negòcis, locaus, urbanisme, comportament) e guanhe qualitat de vida. Es ciutadans originaus, que i an neishut e viscut tota era vida, son expulsadi progressivament a causa des prètzi (de loguèr e tanben des negòcis) e substituïts per gent qu'a mès sòs. Aquest procès se viu en epòques de desenvolopament economic.

Era *toristificacion* ei un procès similar, mès aquerò qu'arribe de forma massiva son es toristes. Era sua estada per temporades tanben pòt hèr a cambiar era orientacion economica d'un barri, afavorint era aparicion de bars, clubs e comèrci dedicadi ada eri, atau com era d'apartaments toristics illegaus en abitatges. Aquesta transformacion compòrte tanben un encariment deth barri e un cambi de tendéncia sociau qu'acabe expulsant as vesins originaus, ja sigue a causa dera pujada de prètzi o peth sorroilh, lordères e d'audi inconvenients que provòque era aglomeracion de gent (mès quan se barrege damb alcoòl e hèsta).

Aquerò hè que se comence un periòde de restauracion e milhora des carrèrs e des edificis de manèra qu'augmente era valor e eth prètz ena zòna, tant es pisi com es comèrci, restaurants e servicis en generau. Aquestes modificacions a mès, provòquen ua complèta transformacion sociau, culturau e economica de tot eth barri.

Collegi d'Enginyers (<http://blog.camins.cat>) e Guim Bonaventura i Bou (<http://blogspersonals.ara.cat>), tèxtes adaptadi.

14 Era gentrificacion afècte as...

- a. barris populars.
- b. ciutats dormitòri.
- c. barris de classe nauta.
- d. pòbles aluenhats dera capitala.

TÈXTE 2

15 Quina paraula signifiqui eth contrari de “patís” (soslinhada en tèxte)?

- a. Sofrís.
- b. Gaudís.
- c. Resistís.
- d. Obsèrve.

16 Era paraula ‘mès’ ena proposicion “Era toristificacion ei un procès similar, mès aquerò qu’arribe de forma massiva son es toristes” se pòt remplaçar per:

- a. dilhèu
- b. perque
- c. ara ben
- d. maugrat que

17 Era paraula “originaus” (soslinhada en tèxte) se ten ací en sens de persones...

- a. increïbles.
- b. pòc comunes.
- c. d’aspècte extravagant.
- d. qu’an neishut en barri.

18 Indica quina des proposicions següentes a es virgules (,) e es punts suspensius (...) ben plaçadi:

- a. Gentrificacion toristificacion, massificacion son fenomèns... deth sègle XXI.
- b. Gentrificacion, toristificacion, massificacion... son fenomèns deth sègle XXI.
- c. Gentrificacion, toristificacion... massificacion, son fenomèns deth sègle XXI.
- d. Gentrificacion toristificacion massificacion, son fenomèns deth sègle... XXI.

19 Quina des següentes caracteristiques NON ei conseqüència dera gentrificacion ne dera toristificacion?

- a. S’abaratís eth loguèr des abitatge.
- b. Arriben nau vesins en barri o pòble.
- c. Se produsís ua totau transformacion der entorn.
- d. Es abitants originaris non pòden víuer mès en sòn barri o pòble.

TÈXTE 3

Lieg aguest tèxte damb atencion e triga era responsa corrècta a cada qüestion.
Marca-la ena huelha de responses.

CARACTERISTIQUES E SERVICIS

EXTERIOR: zòna de parcatge, terrassa, mòbles de jardin, jardin, barbacoa.

IDIÒMES: espanhòu, catalan, portugués, anglés, francés.

INTERIOR: television, humenèja, sala d'estar, cauhatge, microondes, banh ena abitacion, lauavaishèra, banh compartit, lauadora, colleccion de jòcs, minjador, bibliotèca, codina.

ENTÀ DISCAPACITADI: abitacion adaptada entà discapacitadi.

SERVICIS: admet animaus, cunhèra disponibla, accés internet, servici de guardamainatges, documentacion sus eth parçan, passejades damb guida.

SITUACION: apròp d'un bòsc, montanha, apròp de pistes d'esquí, apròp d'un arriu, en casc urban, accés engodronat.

Aquerò que'n ditz eth propietari

Un espaci originau e plen d'encant entà passar uns dies indesbrenbables.

Parets de pèira, tets de bigues e hustes centenàries, solèrs de granes labades o d'amples taules, mòbles antics e, dehòra, un plasant jardin... açò trobaràs ena nòsta casa rurai, ua vielha bòrda aranesa, plaçada en centre deth pòble de Les, en Baish Aran, recentament restaurada e apariada coma casa de loguèr.

ACTIVITATS

ACTIVITATS AQUATIQUES:

barranquisme, rafting, pesca, idrospeed.

ACTIVITATS AERIANES:

parapent, ala delta.

ACTIVITATS DE MOTOR:

rotes 4x4, quads.

ACTIVITATS TERRÈSTRES:

senderisme - trekking, rotes a shivau, paintball, esquí, escalada, remassada de misharnons, caça, rotes gastronòmiques, bicicleta de montanha - btt, rocodròms, via herrada, multiaventura.

GAUDÍS DE D'AUTES ACTIVITATS ENA ZÒNA COM:

- Esquí en Baqueira-Beret o Luchon-Superbagnères.
- Tèrmes Baronia de Les.
- Aran Park - parc de visualizacion de fauna sauvatja.

LÒCS D'INTERÈS

Pes entorns dera Bòrda Guilhamuc poderàs visitar:

- Parc Nacionau d'Aigüestòrtes e estanh de Sant Maurici.
- Artiga de Lin.
- Saut deth Pish.
- Rota des glèises romaniques dera Val d'Aran.
- San Joan de Toran.
- Bausen – Bòsc de Carlac.

Veir disponibilitat e contacte www.lescasarural.com

www.escapadarural.cat (tèxte adaptat)

TÈXTE 3

20 Era casa rurau de Les ei un lotjament toristic legau? Justifica era tua resposta.

.....

.....

.....

.....

0-1

w

21 Guaire gent pòt dromir en cada abitacion dera casa?

- a. 2
- b. 3
- c. 5
- d. 7

22 Com obtieram mès informacion sus era casa rurau?

- a. Telefonant.
- b. Navegant peth hilat.
- c. Clicant en ligam dera web.
- d. Demanant a gent que i age anat.

23 Era casa rurau se lògue...

- a. sonque per temporada d'iuèrn.
- b. tot er ostiu.
- c. primavera e estiu.
- d. tot er an.

24 Indica tres des activitats que realizaries tu se loguèsses era casa rurau e perquè.

.....

.....

.....

.....

0-0,5-1

aa

QÜESTIONS GLOBAUS

25 Marca damb ua X, ena huelha de responses, s'es proposicions següentes son vertadères (caseta a) o fausses (caseta b).

- 25.1 Era gentrificacion se produsís en epòques de crisi economica.
- 25.2 Era turistificacion ei un fenomèn recent.
- 25.3 Era casa rurai de Les non ei apta entà gent damb discapacitat.
- 25.4 Era casa rurai de Les ei ua bona opcion entà dromir se vòs esquiar en Luchon-Superbagnères.

26 A partir d'açò qu'as liejut, qué pòt passar en Les o d'auti pòbles dera Val se prolifèren moltes cases dedicades ath torisme? Justifica era tua resposta.

.....

.....

.....

.....

0-1
af

REDACCION

Partint deth tèxte 1, desenvolupa eth tèma següent: **Eth torisme: avantatge o inconvenient entara Val d'Aran?** Defensa es tues idees damb arguments convincents.

Escriu ua redaccion de 125 paraules coma minimom. Se n'escriues mens, se veirà afectada era tua puntuacion.

Te recomanam que seguisques aquest procès:

1. planificacion, esquèma des idees que desenvolparàs;
2. prumèra version dera redaccion;
3. revision, correccion e version definitiva.

Anòta ara fin eth nombre de paraules escrites.

Pòs servir-te d'aquesta madeisha huelha coma brolhon.

BROLHON

REDACCION

Utiliza aquesta huelha entara redaccion definitiva.

ETH TORISME: AVANTATGE O INCONVENIENT ENTARA VAL D'ARAN?

0-1-2
-3-4

A

0-1-2
-3-4

R

0-1-2
-3-4

S

0-1-2
-3-4

L

0-1-2
-3-4

FO O

0-1-2
-3-4

M

0-1

P

Nombre de paraules escrites

As de comptar tanben es paraules apostrofades e es separades per junhent.

Gràcies pera tua collaboracion.

Consell Superior
d'AVALUACIÓ
del Sistema Educatiu